

2. **תלמוד בבלי מסכת נזיר דף מב עמוד א**
מתני'. נזיר חופף ומפספס, אבל לא סורק.
גמ'. חופף ומפספס - מני? ר"ש היא, דאמר: דבר שאין מתכוין מותר, אבל לא סורק - אתאן לרבנן, רישא ר"ש וסיפא רבנן? אמר רבה: כולה ר"ש היא, כל הסורק - להסיר נימין מדולדלות מתכוין.
3. **רא"ש מסכת ביצה פרק ב**
ותימה דלא מידכר הכא אלא איסור חבורה ואנו רואים כשמגררין הסוסים במגררת של ברזל שתולשין מן השער והוי פסיק רישיה כההיא דתנן (נזיר מב א) נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק. וצריך לומר שלא היה עשוי כעין שלנו ולא היה תולש את השער אבל שלנו ודאי אסור.
4. **פירוש המשנה לרמב"ם מסכת ביצה פרק ב**
ומקדרין, הוא הסרת הזבובים הקטנים הנתלים בירכי הבהמות ונעשה מקומן חבורה כשמסירין אותן. ומקראצין, הסרת הזבובים הגדולים שאין עושין מקומן חבורה בעת הסרתן. וחכמים אוסרין הסרת הגדולים שאין עושין חבורה גזרה משום הקטנים שעושים חבורה בעת הסרתן, לפי שהם סוברין דבר שאין מתכוון אסור כר' יהודה.
5. **רמב"ם הלכות יום טוב פרק ד הלכה טז**
מסירין זבובין הנתלים בבהמה אף על פי שהן עושין חבורה...
6. **כסף משנה הלכות יום טוב פרק ד הלכה טז**
והנה ה"ה רצה לפרש לדעת רבינו גדולים וקטנים שאמרו בגמ' אשיני המגרדת קאי כמו שפירשו המפרשים. ואין הדבר כן לדעת רבינו לא הוזכר דין מגרדת כלל ומ"ש בגמ' דקירוד הוי קטנים וקראצין הוי גדולים אזבובים הנתלים בבהמה קאי ... וכן פירש הוא ז"ל בפירוש המשנה ספ"ב דביצה ופ"ג דעדיות וגם הערוך הזכיר פירוש זה:
7. **בית יוסף אורח חיים סימן תקכג**
וגם הערוך (ערוך קרד) הזכיר פירוש זה שכתב קירוד כמין תולעים והוא רמש כמו אינכ"א שנושכין בבשר הבהמה והם קטנים ואין נפרדין מן הבהמה אלא בעשיית חבורה כגון האינכ"א שאין שולפין אותה מן השער אלא בקושי והפרדת הגדולים נקרא קראצין ובלשון ערבי קורין לתולעת קרד עכ"ל ולפירוש זה ניחא שאין אנו צריכין לחלק בין מגרדות שלנו ולמגרדות שלהם דלא הזכירו חכמים דין מגרדת כלל דפשיטא להו דבכל גווני אסור מפני שתולש שער והוי פסיק רישיה ולדברי הסוברים דפסיק רישיה שאינו נהנה שרי פשוט להו דכל שאינו עושה חבורה אף על פי שתולש שער שרי:
8. **שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום טוב סימן תקכג**
סעיף א: מסירים זבובים הנתלים בבהמה, אף על פי שהן עושין חבורה.
סעיף ב: אין מגרדין בהמה במגרדת ב"ט, מפני שמשרת שער.
9. **שער הציון סימן תקכג ס"ק א**
ודוקא בשער של בהמה ששערותיה גסות, מה שאין כן בשל אדם, וכמו שכתב המגן אברהם בסוף סימן ש"ג, עיין שם:
10. **משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום טוב סימן תקכג סעיף ב**
(ג) במגרדת - היינו של ברזל שבודאי יתלש שער ע"ז ואף שאינו מכוין לזה וגם לא ניחא ליה בתלישת השער ק"ל דהיכא דהוי פסיק רישא אף דלא ניחא ליה אסור וכ"ל בסימן ש"כ סעיף י"ח:
11. **ביאור הלכה סימן תקכג סעיף ב**
* מפני שמשרת שער - בשיטה מקובצת איתא דגם בודאי יעשה חבורה ע"ז וכ"מ בפסקי תוספות:
12. **שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שג סעיף כז**
אסור לסרוק במסרק בשבת, ואפילו אותו שעושים משער חזיר, שא"א שלא יעקרו שערות. אבל מותר לחוף ולפספס ביד (ב"י).
13. **ש"ת הריב"ש סימן שצד**
תחלה: אם מותר לסרוק במסרק בשבת?
דבר ברור הוא, שאסור: דתנן במסכת נזיר (מ"ב), ומייתנין לה במסכת שבת, פרק במה טומנין (נ:), לענין שבת: נזיר חופף ומפספס... ונראה מפשט סוגיא זו: שאין הסריקה פסיק רישיה, אבל אסור: מטעם שהוא מתכוין להשיר נימין המדולדלין....
ומה שרצית להכחיש מסברתך: היות הסריקה פסיק רישיה; ונתת טעם לדבריך: דהואיל וחזינן: דאין הסורק תולש כל שער ראשו, עד שלא ישאר בו אפילו אחד, הנה הוברר דלאו פסיק רישיה הוא, שהרי כל שער ושער הוא בגדר האפשר. וכיון שכן, אפשר שלא יתלוש אפילו אחד מהם. זה מבואר הבטול! שאם כן, במסוכריא דנזייתא, תאמר: שאינו פסיק רישיה; כיון שאין כל היין נסחט ממנו, עד שישאר יבש כחוש... והטעם האחר שכתבת: דכיון שאפשר שיקרה שאדם א', יסרוק פעם א' ביובל, ולא ישיר: א"כ לא הוי פסיק רישיה. ... בושנו מדבריך! חכם שכמותך: איך יעסוק בדברים הללו! והדבר ברור: שאם לעושה המלאכה הוא פסיק רישיה, שאסור לו; אעפ"י שלאדם אחר לא היה פסיק רישיה! ... וכן רבנן גזרי בפ"ב דביצה (כ"ג): קראצין, דלא עביד חבורה; אטו: קרוד, דעביד חבורה. והוה קי"ל: כותייהו; אי לאו משום דקי"ל: כרבי שמעון....ומה שהבאת ראייה: ממה שלא אסרו: קרוד הבהמה מפני השרת השער; כמה פירש לך יפה, הרב רבי חסדאי נ"ר, טעם הדבר: שאין הקרוד והקראצין, בסריקת ראש האדם: לפי ששערות הבהמה, קצרים ואינן מתערבבין ומתקשרין, זה בזה. ולזה, אין נעקרין אלא אותן שנעקרו כבר; שגם בהעברת היד על גבה, יפלו כמה שערות נעקרין.... ועוד היה אפשר לומר: ששערות הבהמה, גסים וחזקים; ואינם נעקרים בקל, כמו שערות האדם. ...עוד אמרת: שאף אם תהיה הסריקה, פסיק רישיה: מותרת; כפי סברת בעל הערוך ז"ל. דלא מודה ר"ש: בפסיק רישיה; אלא היכא דניחא ליה, ונהנה בדבר; אבל היכא דאזיל לאבוד, לא. ... ואף על פי שהשערות הנושרות, אזלי לאבוד: מה בכך, כיון שהוא

נהנה במלאכה ההיא! שהרי הנוטל צפרניו בכלי, אף על פי שאינו צריך לצפרניו, אלא אזלי לאבוד, חייב אפי' לר"ש: דפטר במלאכה שאינה צריכה לגופה; שהרי הנטילה היא המלאכה, וכן בשער. ואף על פי: שבהפשטה, נראה בפרק כל כתיבי הקדש (ק"ז): דכל שהעור אזיל לאבוד, לא מחייב בפסיק רישיה: כגון דשקיל ליה בברזי; התם היינו טעמא: משום דאין דרך הפשטה בכך, ואפילו במכוין לא מחייב, כמו שפרש"י ז"ל (בד"ה דשקיל). אבל בנטילת שער, וצפרנים, דרך נטילה בכך. ונראה לומר ג"כ: דהפשטה, לא הואי במשכן, רק לצורך העור. וא"כ, עקר מלאכת הפשטה היא, לצורך העור.

14. מגן אברהם על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שג סעיף כז

שא"א שלא יעקר - כן פרש"י בשבת דף פ"א דהוי פסיק רישיה והקשה בריב"ש סימן שצ"ד דהא בנזיר דף מ"ב אמרינן בהדיא דטעמ' דאסור משום דכל הסורק להשיר נימין מדולדלות שאינן מחוברין יפה קא מכוון עכ"ל, ואפשר דרש"י בא לאשמועינן דאפי' אינו מתכוין להשיר נימין אסור ובגמרא התם מיירי במסרק רך וז"ל הריב"ש הבחורות מתקנות מעט שער ראש בכלי העשוי משער חזיר והדבר ידוע שאין בו משום השרת שער אבל במסרק אסור והא דשרי קירוד בבהמ' היינו ששערותיה גסים [ועסי' תקכ"ג ס"ב] ואפי' לה"א דפסיק רישיה דלא ניה' ליה שרי כמ"ש סי' ש"כ סי"ח מ"מ כיון שהוא רוצה בהפרדת השערות וא"א זה זולת ההשרה חייב כמו הנוטל צפרניו חייב משום גוזז ואף על"ג דל"צ לצפרנים דבמשכן היו גוזזים עורות התחשים אף על פי שלא היו צריכים לצמר [עמ"ש רס"י ש"מ] משא"כ במפשיט העור כדאינתא רפ"ו דשבת עכ"ל ועסי' תצ"ח:

15. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שג סעיף כז

(פ"ו) ... כתב בספר ישועות יעקב ראיתי אנשים מקילים לסרוק ראשם בשבת וכמעט נעשה הדבר כהיתר אצלם ואוי לעינים שכך רואות לעבור בשאט נפש לחלל שבת בידים ומהראוי לכל חכם בעירו להזהיר על"ז אולי ישמעו ויקחו מוסר עכ"ד ומה שמשיבין שמוכרח לתקן שערותיו כדי שלא יתגנה בפני חבריו הלא יכול לעשות באופן ההיתר כנ"ל וגם כדלקמיה בסקפ"ו ומלבד כ"ז הלא יכול לחוף ולפספס שערותיו ביד ולמה יעבור איסור חמור כזה בידים:

(פ"ז) שלא יעקרו שערות - ומ"מ מותר לתקן מעט את שער הראש בכלי העשוי משער חזיר דדוקא לסרוק אסור בו דמשיר שער אבל לתקן מעט שרי ובמסרק אסור אף בזה ונהגו שיהיה הכלי העשוי משער חזיר מיוחד לשבת כדי שלא יהיה מחזי כעובדין דחול:

16. רש"י מסכת זבחים דף צא עמוד ב (לימוד זכות מר' וויליג)

ואם תאמר פסיק רישיה ולא ימות הוא אפשר דמזליף ליה בטיפין דקות מאד הלכך אי נמי מכבה בטיפים גסות דבר שאין מתכוין הוא.

17. שיטה מקובצת מסכת ביצה דף כג עמוד א

פירוש ואף על גב דעביד חבורה לאו פסיק רישיה הוא וגם אינו משיר השער אלא מה שכבר תלוש. ואתיא כר' עקיבא דאמר אפילו נפש בהמה במשמע. דאילו לר' יוסי אסור כיון דאיכא טרחא. ואילו לר' יהודה אסור אפילו לר' עקיבא דבגבי בהמה לא אמרינן מתוך

18. ביאור הלכה סימן תקכג סעיף א

והנה בשיטה מקובצת מצאתי דבר חדש דמשנה זו אתיא רק אליבא דר"ע דנפש אפילו של בהמה במשמע משא"כ לר"י הגלילי אין לטרוח בשביל בהמה והנה הרמב"ם והטוש"ע ע"כ דלא ס"ל ד"ז שהרי הרמב"ם בפ"א מהלכות יום טוב וכן הטוש"ע לעיל בסימן תקי"ב פסקו בהדיא כר' יוסי הגלילי ואפ"ה פסקו כאן להיתר ונראה דהטעם הוא משום דהוי צער בע"ח ע"י זבובים הנושכים אותם וגם מן הגמרא מוכח דלא כהשמק"ה הנ"ל דא"כ למה להגמרא לדחוק טעם האוסרים בקרצוף גזירה אטו קירוד [דבאמת זהו דוחק דגם קירוד אינו אסור לר"י כ"א מדרבנן לפי מה שכתבו התוספות ביומא דף ל"ד דדבר שא"מ לר"י הוא רק דרבנן] לימא דס"ל כר"י הגלילי:

19. דף על הדף - הבנה אחרת בענין

וכתב הגאון הצ"ח כאן, דנראה לו דפלוגתת רבי יהודה ורבנן תליא בפלוגתא אי צער בעלי חיים דאורייתא, דרבי יהודה סבר צער בעלי חיים דאורייתא ולכך לא גזר קרצוף אטו קירוד, וחכמים סברי צער בעלי חיים לאו דאורייתא ולכך גזרו קרצוף אטו קירוד. ע"ש. וכתב הגאון רבי יעקב חיים סופר שליט"א בקובץ מוריה (שנה י"ג קו' ג - ד ע' צא): וקשה לי שהרי רש"י ז"ל כתב בשבת (קכ"ח ב') "צער בעלי חיים דאורייתא שנאמר עזוב תעזוב עמו ואיכא מאן דדריש טעמא דקרא משום צער בעלי חיים בבבא מציעא (ל"ב ב') ע"ש. ומבואר דהא דצער בעלי חיים דאורייתא היינו משום דדריש טעמא דקרא, ולפי זה לרבי יהודה בבבא מציעא (קט"ו א') וסנהדרין (כ"א ב') ועוד דלא דריש טעמא דקרא, אזי צער בעלי חיים דרבנן, ודלא כמ"ש הצ"ח וצ"ע...

20. שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום טוב סימן תקד סעיף א

דכין את התבלין כדרכן, שאם ידוך אותם מבע"י יפיג טעמן; אבל מלח אינו נידוך ב"ט אלא א"כ הטה המכתש או שידוך בקערה וכיוצא בה, כדי שישנה, שאם שחק המלח מעי"ט לא יפיג טעמו. ואין שוחקין את הפלפלין ולא את החרדל בריחים שלהם, משום דהוי כעובדין דחול; (אלא) דך אותם במדוכה ככל התבלין. הגה: ומיהו נוהגין לשנות קצת בדיכת תבלין, (הגהות מיימוני פ"ג בשם סמ"ג), וכן ראוי להורות.

21. ב"ח אורח חיים סימן תקד

ורבינו חננאל והשאלות דאף ביום טוב צריך שינוי דליתנהו בכלל שאר תבלין שנדוכין כדרכן דפלפלין ומוריקא לא מפיגין טעמן וכההוא לישנא קי"ל דתלי טעמא בהפגת הטעם ובריחיים שלהם אסור מפני שהוא כמכביר דתניא (ביצה כג ב) הרחיים של פלפלין יש בהם משום שלשה כלים אמצעי משום כלי כברה וכו' ע"כ במרדכי הארוך (סי' תר"ס חדושי אנשי שם אות ב) על שם ראב"ה ובסמ"ק (שם) כתב עוד להחמיר לעשות שינוי בפלפל דמתוך כך זכורין שלא לדוך יותר מן הצורך והאריך בזה עיין שם:

22. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום טוב סימן תקד סעיף א

(ט) משום דהוי כעובדין דחול - טפי ויש שכתבו משום דהוי עי"ז טוחן גמור דאסור ביום טוב לכו"ע וכדלעיל בסימן תצ"ה ואפילו רוצה לעשות שינוי כגון לטחון חדא וכה"ג נמי אסור בריחיים. וה"ה לטחון קאו"י בריחיים שלהן נמי אסור אלא יכתוש במכתשת

23. ביאור הלכה סימן תקד סעיף א

להרשב"א שאיסור תורה הוא מ"מ נמסר הדבר לידי חכמים והם לא אסרו רק במלאכה שדרך לעשותה הרבה בפעם אחת לימים רבים דאל"כ מאי נ"מ בין מכתשת לריחיים הלא גם כותש במכתשת חייב בשבת משום טוחן כמבואר ברמב"ם פ"ח דין ט"ו ע"ש ורק משום דבמכתשת דרך לכתוש רק ליומא וכ"כ הרשב"א להדיא בעבודת הקודש דאסרה תורה להני משום שנעשים לימים הרבה וא"כ אפשר לומר דגם בריחיים שאסרו היינו דוקא בכגון פלפלין או חרדל שמפני מרירותם בטחינת פ"א בריחיים מספיק לימים הרבה...